

ECZACIBAŞI SANAT 3 0-Z

Ansiklopedisi

Danışmanlar

Haluk Abbasoğlu (Prof. Dr.), Ali Akay (Prof. Dr.),
Yardımcı Akın (Prof.), Nigün Bayraktar (Prof. Dr.),
Ali Cangizkan (Doç. Dr.), Levent Çaldıran,
Turgut Çeviker, Hacı Nuri Günel,
Doğan Hasol (Dr.), Zeynep İnanır (Prof. Dr.),
Mehmet Özdoğan (Prof. Dr.), Engin Özden,
Bülent Özer (Prof. Dr.), Ayşe Özdoğan (Prof. Dr.),
Uğur Tikel (Doç. Dr.), Şevki Vanlı

Yayın Yönetmeni
Hasan Kırıyazıcı

Yayın Yönetmeni Yardımcıları
Tasmin Dora, Müserrre Sabancıoğlu

Yayın Koordinatörü
Gülçin İpek

Görsel Materyal ve Arşiv Sorumlusu
Tuba Yılmaz

Tasarım Sorumlusu
Bilal Nettekci, Erol Nettekci

Müdürlük Sorumlusu
Dr. Nejat F. Eczacıbaşı (1933-2008)

Yayın Kurulu Başkanı
Tayfun İbrahim, Prof. Dr. Erol Nettekci, Prof. Dr. Ali Akay,
Tayfun Eczacıbaşı, Prof. Dr. Münir Ekmekçi,
Tayfun İbrahim, Prof. Dr. Erol Nettekci

Çiğdem
Seyim Akar, Güler Tanyel (Dr.)

Diğer Danışmanlar
Aşkın Akay

Baskı / Cilt

Mar Matbaası, 2008

Kağıt Kana Erişim

Hançerliye Mahallesi, Soğuksu Caddesi No:3

Kağıthane 34408 İstanbul

Sertifika No: 0905-34-000415

Tel: (0212) 294 10 10

e-posta: info@marmatbaasi.com.tr

Geliştirilmiş 2. Basım

İstanbul, Haziran 2008

ISBN: 978-9944-757-09-6 (Tüm)

ISBN: 978-9944-757-12-6 (3.Cilt)

© 2008, Dr. Nejat F. Eczacıbaşı Vakfı - Yapı-Erasmus Merkezi A.Ş.
Bu kitabın her hakkı saklı olup tümünün ya da bölümünün
fotokopi, tikel, elektronik ya da başka yollarla
çoğaltılması ancak YEM Yayın'ın yazılı izniyle olabilir.

YEM Yayın (Yapı-Erasmus Merkezi Yayınları)

Pulva Mah. Yeşilgörmüş Sok. No: 4/430 (Polat Kulesi Yanı) Şişli 34394 İSTANBUL

Sertifika No: 0208-34-010389

Tel: (0212) 266 70 70 Faks: (0212) 266 70 40

e-posta: yemyayin@yem.net web: www.yem.net

YEM Yayın

Dr. Nejat F. Eczacıbaşı Vakfı

Kurucusu

Dr. Nejat F. ECZACIBAŞI (1913-1993)

Yönetim Kurulu

Bülent Eczacıbaşı (Başkan)

Toker Alban, Prof. Dr. Erdoğan Allcin,
Faruk Eczacıbaşı, Prof. Dr. Münir Ekonomi,
Tayfun İndirkaş, Prof. Dr. Ergun Özsunay

Yönetim

Şakir Eczacıbaşı

Yayın Kurulu

Şakir Eczacıbaşı, Haşim Nur Gürel, Doğan Hasol, Alp Orçun, Bülent Özer

Danışmanlar

Haluk Abbasoğlu (Prof. Dr.), Ali Akay (Prof. Dr.),
Yurdaer Altıntaş (Prof.), Nigân Bayazıt (Prof. Dr.),
Ali Cengizkan (Doç. Dr.), Levent Çalıkoğlu,
Turgut Çeviker, Haşim Nur Gürel,
Doğan Hasol (Dr.), Zeynep İnankur (Prof. Dr.),
Mehmet Özdoğan (Prof. Dr.), Engin Özendes,
Bülent Özer (Prof. Dr.), Ayla Ödekan (Prof. Dr.),
Uşun Tükel (Doç. Dr.), Şevki Vanlı

Yayın Yönetmeni

Hasan Kuruyazıcı

Yayın Yönetmeni Yardımcıları

Yasemin Dora, Müsemma Sabancıoğlu

Yayın Koordinatörü

Gülçin İpek

Görsel Malzeme ve Arşiv Sorumlusu

Tuba Yılmaz

Tasarım Danışmanlığı

BEK Tasarım ve Danışmanlık Ltd.

Grafik Tasarım

Yetkin Başarır, BEK

Grafik Uygulama

Zehra İlter, Resul Atabay

Teknik Uygulama

Kenan Öztürk

Son Okuma

Gültekin Tarı

Çizim

Sevim Aslan, Gülsün Tanyeli (Dr.)

Dizgi-Düzeltili

Aşlıhan Abay

Baskı / Cilt

Mas Matbaası, 2008

Kağıt Hane Binası

Hamidiye Mahallesi, Soğuksu Caddesi No.3

Kâğıthane 34408 İstanbul

Sertifika No: 0905-34-000415

Tel: (0212) 294 10 10

e-posta: info@masmat.com.tr

Geliştirilmiş 2. Basım

İstanbul, Haziran 2008

ISBN: 978-9944-757-09-6 (Takım)

ISBN: 978-9944-757-12-6 (3.Cilt)

© 2008, Dr. Nejat F. Eczacıbaşı Vakfı - Yapı-Endüstri Merkezi A.Ş.

Bu kitabın her hakkı saklı olup tümünün ya da bölümlerinin

fotokopi, ofset, teksir ya da başkaca yollarla

çoğaltılması ancak YEM Yayın'ın yazılı onayı ile olabilir.

YEM Yayın (Yapı-Endüstri Merkezi Yayınları)

Fulya Mah. Yeşilçimen Sok. No: 4/430 (Polat Kulesi Yanı) Şişli 34394 İSTANBUL

Sertifika No: 0208-34-010319

Tel: (0212) 266 70 70 Faks: (0212) 266 70 10

e-posta: yemyayin@yem.net web: www.yem.net

SOFU, Melek Celal (1896, İstanbul-1976, Münih)
Türk kadın ressam, heykeltci, yazar. Resim eğitimine dayısı Kâzım Bey'den aldığı derslerle başlamış ve daha sonra Sanayi-i Nefise Mektebi'nde (b.MSGSÜ) konuk öğrenci olarak Nazmi Ziya GÜ-RAN Atölyesi'ne devam etmiştir. Ailesinin desteği ile Fransa'ya gitmiş, Julian Akademisi'nde resim eğitimi almıştır. 1920'den Münih'e yerleşene değin (1946) hemen her yıl Güzel Sanatlar Birliği'nin düzenlediği Galatasaray ve Ankara sergilerine katılmıştır. Son kişisel sergisini 1964'te Münih'te açmıştır. Resim ve heykel dışında geleneksel sanatlarla da ilgilenmiş, el işlemleri ve giysilerden oluşan zengin bir koleksiyon oluşturmuştur. 30 hat levhasının yer aldığı *Reis-ülhattatın Kâmil Akdik* (1938) ve *Türk İşlemleri*'nden (1939) başka yayımlanmış Fransızca, İngilizce ve Almanca kitapları da vardır. MSGSÜ İRHM'de (Polonyalı sanatçı *Bilinski'nin Büstü*) ve özel koleksiyonlarda resim ve tunç heykelleri bulunmaktadır.

A.Güçhan

SOGA ÇOKUAN (etk.1596-1610)

Japon ressam. JAPONYA'da Momoyama döneminde (1573-1600) yaşamış olan Soga, çiçek, kuş ve özellikle de kümes hayvanlarını betimlediği resimleriyle tanınır. En önemli yapıtları Kyoto'daki *Daitoku Tapınağı* ve Koya Dağı'ndaki *Hoki Tapınağı* için yaptığı katlanır paravana (BYO-BU) resimleridir. Çokrenkli ve gerçekçi bir üslupla yaptığı bu resimlerin yanı sıra aynı dağdaki *Hencoko Tapınağı*'nin katlanır paravana resimlerinde olduğu gibi tek renkli mürekkep tekniğini de (SUİBOKU-GA) kullanmıştır.

Z.Rona

SOĞUK ÇATI → ÇATI

SOĞUK KAZI

İng.*drypoint*, Fr.*pointe sèche*. Bir "çukur baskı" tekniği (→ÖZGÜN BASKI). Bakır plaka üstüne sivri uçlu bir aletle oyularak desen çizilir. Uygulaması zor ve ustalık isteyen bir teknik olmakla birlikte çukur baskı yöntemleri içinde en basit ve yalın olanıdır. Desenin metal levhaya oyulması sırasında oyğun iki kenarında oluşan çapaklar baskı sırasında mürekkebi tutar ve çizgiye havlı bir görünüm kazandırır. Malzemenin sertliğinden ötürü desen oyulurken sanatçı oldukça zorlanır; dolayısıyla çizgiler yön değiştirirken düzgün ve eğrisel olmaktan çok kesik ve köşeli bir biçim alır. Baskı sırasında çapaklar ezilerek yok olduğundan aynı levhadan çok sayıda nitelikli baskı elde etmek olanaksızdır. Ancak levha ince bir çelik tabakasıyla kaplandığında çapaklar kalıcı olur ve baskı sayısı arttırılabilir. Soğuk kazı daha çok başka baskı teknikleriyle birlikte, özellikle bazı noktaları

vurgulamada ya da rötuş yapmada kullanılır. DÜRER ve REMBRANDT, bu tekniğin en önemli ustalarıdır. 18.yy sonuyla 19yy başlarında gözden düşen soğuk kazı, 20yy'da yeniden yaygınlık kazanmış ve WHISTLER'den PICASSO'ya kadar birçok sanatçı tarafından kullanılmıştır.

SOĞUK SANAT (Cold Art)

YAPIMCILIK'ın, bir yapıtın düzenlenmesinde ve geliştirilmesinde matematiksel yöntemlere ve formüllere dayanan koluna verilen ad. SOMUT SANAT'la eşzamanlı olarak İsviçreli ressam BILL tarafından 1930'lardan sonra kullanılmıştır. Sanatçı, matematiği temel düşüncenin başı olarak nitelemiş ve sanat yapıtının ancak duyumsal değerlerin ussal düşünce yöntemiyle düzenlenmesi sonucunda ortaya çıkabileceğini savunmuştur. Richard Paul Lohse (1902-88) ve Karl Gerstner (d.1930) Soğuk Sanat kavramını özellikle RENK'e uygulamışlardır.

SOĞUKLUK

Hamamlarda soyunmalık'tan (Roma hamamında *apodyterium*) geçilen bölüm. Hela ve tıraş hücrelerinin yer aldığı bu mekândan da asıl yıkanma bölümü olan SICAKLIK'a geçilir. ROMA hamamında *frigidarium* denir (→HAMAM).

SOKAK

İng.*street*, *lane*, Fr.*rue*, Alm.*Strasse*. KENT'lerde yapı adaları arasındaki yollar.

SOKL (Lat.*socculus*: küçük ayakkabı'dan Fr.*socle*)

İng.*socle*, Alm.*Socket*.

HEYKEL, BÜST ya da SÜTUN kaidesinin zemine oturan düz ya da SİLME'li bölümü. *Plinthos* da denir (→SÜTUN KAİDE-Sİ). YAPI cephesi boyunca kesintisiz uzandığında SUBASMAN adını alır.

SOLARI, Santino (1576, Verna, Val d'Intervi-1646, Salzburg)

İtalyan mimar.

Daha çok Almanya ve Avusturya'da çalışmış olan ilk İtalyan mimarlardandır. En önemli yapıtı, 1604'te SCAMOZZI'nin yapımına başladığı *Salzburg Katedrali*'dir. 1614-28 arasında gerçekleştirdiği ve kubbesiyle batı cephesindeki çift kuleler İtalya'nın bazilikal planlı kiliselerine (→KİLİSE) çok benzeyen yapı, BAROK üsluptadır. Salzburg'da kaldığı süre içinde Solari, *Başpiskoposluk Sarayı*'nın yapımını da yönetmiş, 1612-19 arasında Salzburg piskoposu için, Hellbrunn'da İtalyan VİLLA'larından esinlenerek yazlık bir konut yapmıştır. 1621'den sonra Salzburg'da, 1638-39 yıllarındaysa Salzburg yakınlarındaki Neumark'ta kent surlarının sağlamlaştırma çalışmalarını yürütmüş olan Solari'nin ykş.1613-17 arasında Einsiedeln'deki bir şapelde çalıştığı bilinmektedir.

Y.Salman

SOLARI, Santino, *Salzburg Katedrali*, 1614-28, Paris

SOLARIUM (Lat.*sol*: güneş'ten)

Antik ROMA evlerinin üst katlarında güneşlenmeye ayrılmış, önü açık, üstü örtülü teras. Günümüzde bazı ev ya da sağlık kurumlarında güneş banyosu almak için yapılan teraslara (bazen de kapalı mekânlara) da bu ad (solaryum) verilmektedir.

SOLERI, Paolo (1919, Torino, İtalya)

İtalyan kökenli ABD'li mimar, tasarımcı ve kent plancısı.

KENT PLANLAMA alanında geliştirdiği ütöpik kuramlarla ünlüdür.

Doktora çalışmasını 1946'da Torino Politeknik'te yaptıktan sonra ABD'ye giden Soleri, burada 1947-49 arasında WRIGHT'ın yanında çalışmış; bir süre için yeniden İtalya'ya dönmüşse de, 1955'te kesin olarak ABD'ye, Arizona'daki Scottsdale'a yerleşmiştir. Bu dönemde yaptığı Arizona Cave Creek'teki *Kubbeli Çöl Evi* ve İtalya'da Amalfi kıyısındaki *Solimene Seramik Fabrikası* (1951-52) ünlüdür. Mark Mills'le birlikte tasarladığı *Çöl Evi*'nde camdan yapılmış açılır-kapanır kubbe aynı zamanda hava koşulları ve güneşin hareketine göre dönebilmektedir. Solimene'deki fabrikadaysa kullandığı çokrenkli seramik ve cam, doğal biçimler ve dolaylı aydınlatma GAUDÍ'nin yapıtlarını çağırıştır. Soleri, Scottsdale'da kendi ev ve atölyelerini yaparken yapıya beton çatıdan başlamak gibi bir yenilik getirmiş; yapımı sırasında çöldeki bu ev birçok öğrenci ve yapı ustasını cezbedince 1961'de burayı Cosanti Vakfı adıyla bir okula dönüştürmüştür. 1960'larda, EKOLOJİ ve mimari arasındaki karşılıklı ilişkileri birleştiren "arkoloji" düşüncesini geliştiren Soleri, çoğu yatay gelişen ABD kent ve banliyölerine bir alternatif olarak, kendi kendine yeterli, düşey gelişen kapsamlı arkolojik çevreler önermiştir. Soleri'nin yapı-kentleri kuramsal olarak

yaşamı, çalışmayı ve doğal çevreyi yoğun bir süper-organizmada birleştiren katmanlardan oluşur. Önerdiği prototip (ilk örnek) yerleşimler, bu mega-kentleri tüm evrimsel süreçle bağdaştıran karmaşık bir felsefi konumla desteklenir. Karşılıklı zengin bağ ve bağımlılıkları yaratmak için arkolojiler içe doğru gelişen bir nüfus üretirler. Soleri, 1959-64 arasında, 2 milyon kişiyi barındıracak ve tüm gereksinimlerini karşılayacak *Mesa-Kent*'i tasarlamıştır. "Mega-plan"ın sarsılmaz bir savunucusu olarak ortaya sürdüğü planlama kuramları doğrultusunda bu yıllarda tasarladığı, ancak proje ve maketlerini 1970'te sergilediği arkolojileri mimarlık dünyasında büyük yankı ve tartışma yaratmıştır. 1970'te Soleri, Arizona'da Phoenix'le Flagstaff arasındaki bir arazide *Mesa-Kent*'in küçük bir uygulamasına girişmiş; tek bir yapıdan oluşan yerleşim 5 bin kişinin tüm gereksinimlerini karşılamak üzere tasarlanmıştır. Toplam 25 katlı, çift sıradan oluşan kütsel beton kirişler, 500m boyunda, 100m eninde bir orta mekânı çevrelemektedir. Konutların dış yüzeylerinde, tecimsel, eğitimsel ve kültürel etkinliklerinse orta mekânda yer aldığı yapının kat döşemeleri çevre kirlilere taşıtılmaktadır. Güneş enerjisinden en fazla yararlanmak üzere tasarlanan yapının inşaatı hiç mali yardım alınmadığından çok yavaş ilerlemiş; gönüllü öğrencilerin çalışmaları ve Soleri'nin yaptığı seramik rüzgâr zillerinin satışından elde edilen gelir yapıma katkıda bulunmuştur. Soleri, son yıllarda güneşin hareketine göre dönen, maden ocakları, orman ürünü alanları ve gösteri sanatları merkezlerinde üslenmiş arkolojilere

SOLERI, Paolo, *Kubbe Ev*, 1949, Cave Creek, Arizona

ilişkin kuramsal tasarımlar üretmektedir. Düşüncelerini *Arcology: The City in the Image of Man* (1969; Arkoloji: İnsan İmgesinde Kent) adlı kitabında toplamıştır. Beş kitabı daha ve pek çok makalesi bulunan Soleri üç onursal doktora sahibidir. AIA'nın Altın Madalya'sını (1963), Sofya'da yapılan Dünya Mimarlık Bienali Altın Madalya'sını ve Paris'teki Académie d'Architecture'ün Gümüş Madalya'sını almıştır.

D.Kınık, ESA

SOLI/POMPEIOPOLIS

Mersin'in 11km batısında Mezitli (Viranşehir) sınırları içinde yer alan Soli/Pompeiiopolis, Antik Çağ'da MÖ 2.binden beri Doğu Akdeniz'in önemli liman kentle-

rinden birisiydi. Soli/Pompeiopolis, 19yy'da özellikle İngiliz ve Fransız gezginlerin ilgisini çekmiş, onların çizdiği plan ve gravürler kentin tarihi, arkeolojisi ile ilgili yayınlarda ve anı kitaplarında yer almıştır. Strabon'a (MÖ 64/63 - MS 19/24) bakılırsa Soli adını ilk kullanan Hesiodos' tur. Mela'ya göre Soli bir Rhodos, Argos kolonisidir. Soli, Pers Kralı II.Kyros'un MÖ 546'da SARDİS'i ele geçirmesinden sonra diğer KİLİKİA kentleri ile birlikte Pers (→İRAN) yönetimi altına girmiştir. Büyük İskender, Soli'yi MÖ 333'te Issos'ta Persler'e karşı kazandığı zafer öncesi hiçbir direnişle karşılaşmadan ele geçirmiş ve Tarsus'ta neredeyse ölümüne neden olacak ateşli bir hastalıktan kurtulduğu için Soli'de Asklepios'a kurbanlar sunmuştur. İskender, Soli halkını Persler'e karşı eğilimlerinden dolayı 200 gümüş *talent* para ile cezalandırmış ve kente halk egemenliğine dayalı bir yönetim bağışlamıştır. Kent MÖ 70'lerde Armenia kralı Tigranes'in saldırısına uğramış ve halkı, yeni kurduğu başkent Tigranokerta'nın bayındırlığı için çalıştırılmak üzere göçe zorlanmıştır. Soli halkı bu sürgünden yurtlarına ancak MÖ 68'de geri dönebilmiştir. MÖ 67'de Romalı komutan Pompeius (Magnus) tarafından yapılan düzenlemelerle Ovalık Kilikia ROMA'nın egemenliği ve koruyuculuğu altına girmiştir. Pompeius Akdeniz'de yıllarca dehşet saçan Kilikia korsanlarına karşı kazandığı zaferden sonra MÖ 66/65'te Soli'yi bir Roma kenti olarak yeniden yapılandırmış ve Helenistik Dönem (→YUNAN) kralları gibi kentin adını değiştirip, kendi adını vererek yeni bir Roma kenti kimliği kazandırmıştır. Bu tarihten sonra kente *civitas libera* (serbest kent) unvanı verilmiştir.

Soli/Pompeiopolis coğrafi özelliklerine göre ikiye ayrılan Ovalık Kilikia (Kilikia Pedias) ile Dağlık Kilikia (Kilikia Trakheia) arasında bir sınır oluşturmaktaydı. Olasılıkla Yeni Babil Dönemi'nde de Pirindu (Ass. Hilakku) ile Hume (AssQue) bölgeleri arasında da sınırdı. Kentte 1999'da başlatılan kazılar Soli Höyük'te ve *Sütunlu Cadde*'de sürdürülmektedir.

Soli Höyük: Soli/Pompeiopolis'teki en geç tarihli buluntular, höyüğün büyük ölçüde tahrip olduğu Roma Dönemi'ne ait kule platformları, kentte belediye başkanlığı yapanlarla ilişkili yazıtlı bir blok, mühür basılı seramikler (→TERRA SIGILLATA) ve höyüğün batı yamacına yaslanan TİYATRO'dur. 19yy boyunca taş ocağı olarak kullanılması nedeniyle tiyatro ağır bir yıkım görmüştür. Kazılar sonucunda seyirci bölümünün (CAVEA) iki aşamada yapıldığı saptanmıştır. Kentte parlak bir Helenistik Dönem yaşanmıştır. Bu dönemin önemli buluntuları arasında *terra cotta* (PİŞMİŞ TOPRAK) kandiller, Rhodos, Knidos, Thasos, Kıbrıs mühürlü AMFORA kulpları, piramidal ve disk biçimli dokuma ağırlıkları, Tanagra tipi figürin (HEYKELCİK) baş-

ları sayılabilir. Bir tanrıçaya ait bir dişi kalıbın bulunmasıyla Soli'de bu tip figürinlerin üretiminin yapıldığı kesinleşmiştir. Ele geçen kap formlarına göre, Helenistik Dönem'de Soli'de deniz ürünleriyle, başlıcaları zeytinyağı ve şarap olmak üzere tarım ürünlerinin beslenme-içki kültüründe başta yer aldığı görülmektedir. İthal ya da yerli üretim içki kapları ve tabakları; mühürlü amfora kulpları ile balık tabakları özellikle Helenistik Dönem'e özgü yeme içme alışkanlıkları konusunda önemli bilgiler vermektedir. Höyükte Klasik Dönem'de az örneklerle temsil edilmektedir. Kırmızı figür tekniğinde (→VAZO RESMİ) yapılmış Eros betimlemeli seramik parçası ile *Dionysos-Menad* betimlemeli örnekler MÖ 4.yy'a ait en önemli buluntulardır. Arkaik Dönem'e ait buluntular arasında başlıca grubu, höyüğün batı yamacı açmalarında bulunan mimari *terra cotta*'lar oluşturmaktadır. Kabartmalı levhalar, VOLÜT'lü PALMET desen-

SOLI/POMPEIOPOLIS, kazıda çıkan bir heykel

li ANTEFİKS parçaları, MEANDR kabartmalı SİMA parçaları ve yine lotus-palmet desenli mahya kiremitleri, ÇÖRTEN'ler Kilikia'da ilktir ve Soli'de kolonicilerin yerleşmiş olduğunu göstermektedir. Soli'de Geometrik Dönem seramikleri Tarsus ile paralel olarak zengin örneklerle temsil edilmektedir. Bunların çoğu Son ve Orta Demir Çağı'na tarihlenmektedir. Bazıları olasılıkla yerli üretilmiştir ve Kıbrıs ile ilişkilidir. Ayrıca "Kuşlu Kâseler", "Yaban Keçisi" üslubunda OİNOKHOE parçaları, dalga bezemeli MÖ 6.yy örnekleri, İonia kâseleri, Doğu Yunan LEBES'i ve Korinth seramiği parçaları Soli'nin bir Rodos-Lindos kolonisi olarak MÖ 6.-5.yy'da Yunan dünyası ile yakın ilişkilerini kanıtlamaktadır. Kıbrıs ile ilişkileri gösteren önemli bir buluntu grubu da MÖ 7yy'ın ikinci yarısına tarihlenen, üzeri lotus motifli ve lotus koklayan "kutsal fahişe" (*Aphrodite/Astarte/Wanassa*) betimlemeli amfo-

ra parçalarıdır. Bu parçalar, Kıbrıs'ta varlığı saptanan yerel Wanassa kültürünün Soli'deki yansımasıdır. Yukarıda sıralanan başlıca seramik örneklerinin yanı sıra diğer arkeolojik veriler kentte MÖ 7yy başlarından itibaren koloni etkinliğinin arttığını göstermektedir. Bu yoğun ticari ilişki, Helenistik Dönem'in sonuna değin sürmüştür. Soli, HİTİT Dönemi'nde (MÖ 2.bin) Kizzuvatna bölgesinin batı, Tarhuntassa'nın ise doğu sınırında yer almaktaydı. Kentin MÖ 2.bindeki adının "Ellipra", "Sallusa", "Saliya" olabileceği ile ilgili çeşitli görüşler vardır. Höyükte ortaya çıkarılan Hitit buluntuları arasındaki *Mu-wa-zi BULLA*'sı (MÖ 15yy), bir Hitit kabının kulpu üzerindeki yerel bir yönetici olan Targasna'ya ait mühür baskısı (BULLA) (MÖ 14yy) ve Mısır firavunu III.Tutmosis (MÖ 1450'den sonra) dönemine ait bir SKARABE, Kizzuvatna-Hitit Dönemi'ndeki Soli'ye ilişkin yazılı belgelerdir ve tarihlemeye önemli rol oynamaktadır. Hitit Dönemi'nde kullanılan Kıbrıs kökenli süt kapları, kuş ayağı biçiminde yivlenerek işaretlenmiş tek renkli kaplar, matara biçimli kaplar, halka kaideli şişe ve testicikler MÖ 15.-13.yy'a ait buluntular arasındadır. Bunlar Soli'nin MÖ 2.binde Doğu Akdeniz'de önemli bir liman kenti olduğunu ve deniz ticaret rotalarının üzerinde yer aldığını göstermektedir. MÖ 14.-13. yy'a tarihlenen anıtsal Hitit mimarisinden sonra belirsiz bir mimari kattan gelen Geç Hellas IIIC tipi çan biçimli SKYPHOS'lar, MÖ 12.yy'ın başında Soli'de Deniz Kavimleri sonrası dramatik bir dönüşümü vurgulamaktadır. Höyükte bulunan OBSİDYEN'den yapılmış orak ve dilgi parçaları ve kireç taşından dibek taşları, Soli'nin yerleşim tarihini Neolitik-Kalkolitik çağlara kadar geriye çekmektedir.

Sütunlu Cadde: Kentin ana eksenini oluşturan ve Doğu geleneğini yansıtan *Sütunlu Cadde* yaklaşık 350m uzunluğundadır. Özgün durumundaki 200 sütunundan 33 tanesi kısmen ayakta kalmıştır. Caddede görünen sütun kaidesi, sütun TAMBUR'u, FRİZ ve KORNİŞ gibi bütün mimari parçalar yerel taştan yapılmıştır. *Sütunlu Cadde*'nin paralellerindeki Doğu'ya özgü yazıtlı KONSOL'lar, Roma imparatorlarına ve imparator ailesinden kişilere, yüksek memur ve ileri gelenlere ithaf edilmiş, sütun tamburu ve konsollardaki oyuklara bakılacak olursa üzerlerine heykeller konmuştur. 2003'te burada ortaya çıkarılan *Tanrıça Nemesis* heykeli, konsol heykellerinin şimdilik bulunmuş tek örneğidir. Caddedeki en eski yazıt Augustus dönemine (MÖ 27 - MS 14) aittir. Hadrianus (hd.117-138) ve Commodus'a (hd.180-193) adanmış konsol yazıtları da vardır. Soli/Pompeiopolis sütun başlıkları Korinth düzenindedir (→DÜZEN). Bitkisel bezemeli olanlarının yanı sıra, figürlerle süslenmiş olanları da vardır. 130'da Pompe-

iopolis'i ziyaret eden Hadrianus, başka yerlerde olduğu gibi burada da yapı etkinliğine öncülük etmiştir. Bunların arasında Pompeiopolis limanının da olduğu sanılmaktadır. *Sütunlu Cadde*'de ayrıca kazı dışı olarak bulunan Hadrianus'a ait bir büst halen Mersin Müzesi'nde sergilenmektedir. Soli/Pompeiopolis 525-527 arasında bölgede yaşanan şiddetli depremler sonucu yıkılmış olmalıdır. 6.yy'dan sonra *Sütunlu Cadde*'de bir onarım yapılmamıştır. Ancak bu tarihten sonra kentte bir piskoposluğun bulunduğuyla ilişkin (tartışmalı da olsa) bir dizi belge vardır.

R.Yağcı

SOM (Skidmore, Owings & Merrill)

L.Skidmore, N.A.Owings ve J.O.Merrill'in kurduğu dünyaca ünlü mimarlık bürosu. Özellikle GÖKDELEN'leriyle cam takma yüzlü (GIYDİRME CEPHE) çelik iskelet yapım yönteminin yetkin örneklerini vermiştir.

Louis SKIDMORE (1897, Lawrenceburg, Ind.-1962, Winter Haven, Flo.)

Mimarlık eğitimine Illinois Eyaleti'ndeki Peoride Bradley Politeknik Enstitüsü'nde (b.Bradley Ün.) başlamış, 1921-24 arasında Cambridge'te MIT'de öğrenim görmüştür. 1926-29 arasında kazandığı Rotch gezi bursuyla Avrupa'ya gitmiş, 1927'de Roma'daki Amerikan Akademisi'nde konuk öğrenci olmuştur. Daha önce Charles D.Maginis (1867-1955) ve Robert P.Walsh'ın bürolarında çalışmış olan Skidmore, Chicago'da 1933'te açılması tasarlanan "Yüz Yıllık İlerleme" adlı serginin tasarımcılığına getirilmiş, bu görevini 1935'e değin sürdürmüştür. Ertesi yıl Owings'le ortak bir mimarlık bürosu açan Skidmore, 1937'de bu büronun New York şubesini kurmuş; 1936'da Merrill'in de katıldığı bürodan 1955'te emekli olmuştur. 1948'de Amerikan Mimarlık Enstitüsü'nün (→AIA) onur madalyasını, 1957'de de altın madalyasını kazanmıştır.

Nathaniel Alexander OWINGS (1903, Indianapolis-1984, Santa Fe, New Mexico) Mimarlık eğitimine Urbana'daki Illinois Üniversitesi'nde başlamış, 1922'den sonra Ithaca'daki Cornell Üniversitesi'nde sürdürmüştür. 1927'de mezuniyetinden sonra Chicago'da açılacak serginin mimarlık bürosunda tanıştığı Skidmore'la 1936'da ortak bir mimarlık bürosu açmış, Merrill'in de katıldığı bu büronun Chicago şubesini emekli oluncaya değin yönetmiştir. Birçok çevre planlama komisyonunda görev alan Owings 1966-70 arasında ABD İçişleri Bakanlığı Ulusal Parklar, Tarihsel Sitler, Yapılar ve Anıtlar Danışma Kurulu üyeliği, 1970-72 arasında aynı kuruluşun başkanlığı, 1967-70 arasında ABD Eyaletlerarası Karayolu Sisteminin Kent Tasarımı İlkeleri Komisyonu başkanlığı ve Roma'daki Amerikan Akademisi'nin mütevelli kurul üyeliği görevlerinde bulunmuştur.